

Kafkas ve Adnan Menderes Üniversitesi Veteriner Fakültesi Öğrencilerinin Veteriner Hekimlik Mesleğine ve İstihdam Alanlarına Yönelik Görüşleri

Pınar DEMİR^{1*}, Aysun KOÇ UĞURLU², Erden Sedat ARSLAN²

¹Kafkas Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, Hayvancılık Ekonomisi ve İşletmeciliği Anabilim Dalı, Paşaçayırı, Kars

²Adnan Menderes Üniversitesi Veteriner Fakültesi Veteriner Hekimliği Tarihi ve Deontoloji Anabilim Dalı, Işıklı, Aydın

*Sorumlu Yazar /
Corresponding Author:

Pınar DEMİR

e-mail: pinardemir80@hotmail.com

Geliş Tarihi / Received:

03 December 2014

Kabul Tarihi / Accepted:

06 August 2015

Anahtar Kelimeler:

Öğrenci, Veteriner Fakültesi, istihdam, beklenti

Key Words:

Student, Veterinary Faculty, employment, expectation

Özet

Bu çalışma; Kafkas ve Adnan Menderes Üniversitesi Veteriner Fakültesi 4. ve 5. sınıfta okuyan öğrencilerin, veteriner hekimliği mesleği ve iş alanları konusundaki görüş ve öngörülerinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Bu amaçla; Kafkas Üniversitesi Veteriner Fakültesinden 74 ve Adnan Menderes Üniversitesi Veteriner Fakültesinden 86 olmak üzere toplam 160 Veteriner Fakültesi öğrencisi ile yüz yüze anket çalışması yapılmıştır. Verilerin analizlerinden; katılımcıların %83,8'inin erkek olduğu, %43,1'inin şehirde yaşadığı ve %86,9'unun Veteriner Fakültesini severek ve isteyerek okudukları tespit edilmiştir. Öğrencilerin; %35'i yüksek lisans, %25'i doktora yapmayı düşündüklerini bildirmişlerdir. Katılımcıların %36,9'u halk arasında ve/veya kamuda mesleğe gereken önemin verilmediğini bildirmişlerdir. Ancak yapılan anket çalışmasında öğrencilerin %76,9'u Avrupa Birliğine uyum sürecinde mesleğin öneminin artacağını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin %91,2'si, veteriner hekimliği mesleğinin istihdam fırsatları açısından önemli avantajlara sahip olduğunu bildirmişlerdir. Yine elde edilen verilere göre; öğrencilerin %41,2'sinin geleceğe yönelik iş kaygısı taşıdıkları, iş alanı olarak ise en çok klinik veteriner hekimliğini ve kamu alanını tercih ettikleri belirlenmiştir. Katılımcılara göre; mezun olunduktan sonra karşılaşılabilecek sorunların başında, veteriner hekimliği mesleğinin uygulama alanına yönelik bilgi ve/veya tecrübe yetersizliği, KPSS, ALES, YDS gibi sınavlarda başarısızlık ile haksız rekabet gelmektedir. Sonuç olarak, Veteriner Fakültesi öğrencilerinin mezun olduktan sonra veteriner hekimliği mesleğinin icrasına ilişkin konularda bazı endişeler taşıyor olsalar da; gerek Avrupa Birliğine uyum süreci içerisinde gerekse mesleğin toplumsal düzeyde daha da önem kazanması yönünde umutlu oldukları söylenebilir.

Abstract

Opinions of Veterinary Students about Veterinary Profession and Employment Areas: Kafkas and Adnan Menderes University

This study was conducted with the aim of determining the opinions and predictions of profession in veterinary medicine and the employment areas among the 4th and 5th grade students at Kafkas University and Adnan Menderes University Veterinary Faculties. With this aim, a face-to-face survey was performed with a total of 160 veterinary faculty students including 74 from the Veterinary Faculty of the Kafkas University and 76 from the Veterinary Faculty of the Adnan Menderes University. It was found that 83.8% of the participants were male, 43.1% lived in a city and 86.9% were willingly studying veterinary medicine. 35% and 25% of the students were stated that they intend to undertake master's and PhD studies respectively. 36.9% of the students were stated that the veterinary medicine profession had not been given the due importance among the public and/or in the government sector. However, 76.9% of the students stated that the importance of the profession would increase during the European Union accession process. 91.2% of the students were stated that the profession of veterinary medicine had significant advantages in terms of employment. The data indicated that 41.2% of the students were worried about future, however, as a field of business the choices of the students were mostly both working in clinics and the public area. According to the participants; the main problems after graduation were mentioned as lack of knowledge and/or experience in the practice of concerning area, failure in exams such as KPSS, ALES, YDS and unfair competition. It could be concluded that students have certain worries on issues related to practising the profession of veterinary medicine after graduation, however; students were hopeful about in both in the European Union accession process and anticipation of a greater social importance of the profession.

Giriş

Türkiye’de üstesinden gelinmeye çalışılan en önemli ve güncel sorunlardan biri olan istihdam düzeyi, bilim ve teknolojiye gelişmelerden ve insanların refah düzeyindeki beklentilerinden etkilenmektedir (Balci ve ark., 2013). Bu nedenle iş alanlarındaki değişim ve beklentilerin değişmesi ile birlikte bugün iş bulabilmek için sadece yüksek eğitimin yeterli olmadığı aynı zamanda ekonomi bilgisi ile mesleklerin gerektirdiği teknik becerilere de sahip olunması gerekmektedir.

Nitekim günümüz işletmeleri rekabet gücünü arttırabilmek için değişen şartlara uyum sağlayabilen, teknolojik uygulamaları kavrayabilen, üretken, iletişim becerisine sahip, ekip ruhu taşıyabilen elemanlara her geçen gün daha fazla ihtiyaç duyulmaktadır (YÖK, 2009). Türkiye’de de bu amaçla veteriner hekimler lisans eğitimi veteriner fakültelerinde kapsamlı programlar tarafından yürütülmektedir (Özen ve ark., 2004). Zira, Veteriner Hekimin meslek tanımında; 5 (beş) yıllık veteriner hekimliği eğitimi veren bir fakülteden mezun olarak “Veteriner Hekimliği Yüksek Lisans Diploması” almış, hayvan muayene ve tedavisi ile bunların her türlü bakım, besleme, yetiştirme ve geliştirilmesi, her türlü gıdanın üretimi ve denetlenmesi ile zoonozlarla mücadele ederek insan sağlığına hizmet yapmaya hak ve görev kazanmış kişiyi ifade edilmektedir. Ancak veteriner hekimler, ekonomik ve sosyal hayattaki önemli katkılarına rağmen gerek klinik sahibi konumunda gerekse çalıştıkları özel ve/veya kamu sektöründe bilgi ve nitelik eksikliği nedeniyle çeşitli sorunlar yaşayabilmektedirler (Özen ve ark., 2012). Bu sorunların çözülebilmesinde eğitim-öğretim faaliyetlerinin ihtiyaçlar doğrultusunda yapılandırılması gerekli görülmektedir (Öztürk, 2007).

Bu çalışmada, nitelikli insan yetiştirmeyi amaçlayan veteriner fakültelerinde okuyan öğrencilerin mezun olduktan sonraki iş yaşamına yönelik görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Ayrıca öğrencilerin sosyo-ekonomik profilini tespit etmek, öğrenim faaliyetleri hakkındaki görüşlerini ortaya koymak bu çalışmanın diğer bir amacını oluşturmuştur.

Gereç ve Yöntem

Bu çalışma, 2013-2014 öğretim yılında Kafkas ve Adnan Menderes Üniversitesi Veteriner Fakültesinde eğitim gören dördüncü ve beşinci sınıf öğrencileri arasında yapılmıştır. Birinci, ikinci ve üçüncü sınıf öğrencilerinin bu çalışma kapsamına alınmamasının nedeni, henüz eğitim-öğretim ve iş alanları hakkında yeterli bilgi sahibi olup, geleceğe ilişkin beklentilerinin henüz tam olarak netleşmemiş olduğunun varsayılmasıdır. Çalışmanın amacı kapsamında araştırmacılar tarafından geliştirilen anket formu hazırlanmış olup, dört bölümden oluşturulmuştur. Anketin birinci bölümünü, demografik bilgiler (yaş,

cinsiyet, sınıf, fakülteyi kazanmadan önce yaşanan yer), ikinci bölümünü öğrencilerin veteriner hekimliği eğitim-öğretimi, yüksek lisans ve doktora eğitimine yaklaşımları, üçüncü bölümünü mesleğe yönelik beklentiler, dördüncü bölümü ise istihdam alanlarına yönelik sorulardan oluşmuştur. Hazırlanan anketlerin pilot uygulaması 8 Veteriner Fakültesi öğrencisine yapılmış, uygulama sonucunda saptanan aksaklıklar ve hatalar düzeltilerek anket formuna son hali verilmiştir

Anket uygulamaları, 23 Şubat - 9 Mart 2014 tarihleri arasında yüz yüze görüşme tekniği ile yapılmıştır (Akgül, 1997). Bu kapsamda 4. ve 5. sınıf öğrencileriyle tam sayım yöntemine göre anket çalışması yapılmak istenmiş ancak değişik nedenlerle (devamsızlık, o dönemde okulda bulunamama ve anket yapmak istememe) anket formlarına 74’ü Kafkas Üniversitesi (KAÜ), 86’sı Adnan Menderes Üniversitesi (ADÜ) Veteriner Fakültesi öğrencisi olmak üzere toplam 160 öğrenci yanıt vermiştir. Elde edilen örneklem, Kafkas Üniversitesi (KAÜ) ve Adnan Menderes Üniversitesi (ADÜ) Veteriner Fakültesi dördüncü ve beşinci sınıfta okuyan toplam öğrenci popülasyonunun %78,7 ve %59,7’sini oluşturmaktadır.

Anket çalışması sonucunda toplanan verilerin analizinde SPSS 11,5 programından faydalanılmış ve elde edilen veriler, sıklık dağılımı ve yüzdeler şeklinde tablolar halinde sunulmuştur. Ayrıca eğitim alınan üniversiteye göre öğrencilerin vermiş oldukları cevaplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için Ki-kare testi uygulanmış olup anlamlılık düzeyi $P < 0,05$ olarak kabul edildi (Akgül, 1997).

Bulgular

Ankete katılan toplam öğrencilerin %46,2’si Kafkas Üniversitesi, %53,8’i Adnan Menderes Üniversitesi’nde okumakta olup, katılımcıların %66,2’sinin 4. sınıf, %33,8’sinin 5. sınıfta okudukları belirlenmiştir. Katılımcıların %16,2’sinin bayan, %83,8’inin erkek olduğu, hane halkı aylık gelirlerinin ortalama 2.350 TL olduğu tespit edilmiştir.

Çalışmada öğrencilerin %35,6’sının Ege Bölgesinde ikametgâh ettiği, %43,1’i ilde, %35’i ilçede, %21,9’u köyde yaşadığı belirlenmiştir. Eğitim alınan üniversitelere göre elde edilen verilerin dağılımı Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1 incelendiğinde KAÜ Veteriner Fakültesi 5. Sınıf öğrenci sayısının oldukça düşük olduğu görülmektedir. Bu durum 2009-2010 eğitim-öğretim döneminde İngilizce eğitimle birlikte 5 yıllık eğitimin 6 yıla çıkması nedeniyle Veteriner Fakültesinde 2013-2014 döneminde mezun vermemesi ile ilgilidir. Tabloda Veteriner fakültelerinde okuyan bayan öğrenci sayısı düşük düzeyde olduğu, bununla birlikte ADÜ’ye kıyasla KAÜ’de okuyan bayan öğrenci yüzdesinin daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 1. Öğrencilerin fakülte, cinsiyet, yaşadıkları yer ve bölgelere göre dağılımı.**Table 1.** The distribution of the students by faculty, gender, place of residence and regional breakdown.

Soru	KAÜ		ADÜ		
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	
Sınıf	4. sınıf	65	87,8	41	47,7
	5. sınıf	9	12,2	45	52,3
	Toplam	74	100	86	100
Cinsiyet	Kız	15	20,3	11	12,8
	Erkek	59	79,7	75	87,2
	Toplam	74	100	86	100
Yerleşim	İl	40	54,0	29	33,7
	İlçe	17	23,0	39	45,3
	Köy	17	23,0	18	21,0
	Toplam	74	100	86	100
Yaşadığı Bölge	Akdeniz	12	16,2	4	4,7
	D. Anadolu	16	21,6	0	0,0
	Ege	11	14,9	46	53,5
	G. Doğu	13	17,6	1	1,2
	İç Anadolu	6	8,1	13	15,1
	Karadeniz	13	17,6	7	8,1
	Marmara	3	4,0	15	17,4
	Toplam	74	100	86	100

Tablo 2. Fakülteleere göre öğrencilerin lisans, yüksek lisans ve doktora eğitimine yaklaşımları.**Table 2.** The approach of the students to the education of bachelor's master's and PhD, according to the faculty.

Soru	KAÜ		ADÜ		X ² /P	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde		
Severek mi okuyorsunuz?	Evet	63	85,1	76	88,4	X ² =0,366 P>0,05
	Hayır	11	14,9	10	11,6	
	Toplam	74	100	86	100	
Y. Lisans yapmayı düşünüyor musunuz?	Evet	16	21,6	40	46,5	X ² =11,153 P<0,05
	Hayır	31	41,9	22	25,6	
	Kararsızım	27	36,5	24	27,9	
Doktora yapmayı düşünüyor musunuz?	Evet	16	21,6	24	27,9	X ² =0,884 P>0,05
	Hayır	32	43,2	33	38,4	
	Kararsızım	26	35,2	29	33,7	
Toplam	74	100,0	86	100,0		

Çalışmada, KAÜ'de okuyan öğrencilerin daha çok Doğu Anadolu (%21,6), Güney Doğu (%17,6) ve Karadeniz (%17,6); ADÜ'de okuyan öğrencilerin önemli bir kısmının ise Ege (%53,5), Marmara (%17,4) ve İç Anadolu (%15,1) bölgelerindeki illerde ikamet ettikleri belirlenmiştir. KAÜ Veteriner Fakültesi'nde okuyan öğrencilerin geldiği illerde ilk 5 sırayı Kars, Denizli, Adana, Antalya ve Ardahan illeri alırken, ADÜ Veteriner

Fakültesinde İzmir, Aydın, Denizli, İstanbul ve Muğla illeri almaktadır.

Yapılan anket çalışmasında öğrencilere sorulan "Veteriner Fakültesinde isteyerek ve severek mi okuyorsunuz?" sorusuna %86,9'u evet cevabı vermiştir. Mezun olduktan sonra Yüksek lisans yapmayı düşünenlerin oranı %35, doktora yapmayı düşünenlerin

oranı %25 olarak tespit edilmiştir. Üniversiteye göre öğrencilerin verdiği cevaplar Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo incelendiğinde ADÜ öğrencilerinin KAÜ öğrencilerine kıyasla daha yüksek oranda yüksek lisans yapmayı düşündükleri, ancak her iki üniversite öğrencilerinin doktora yapmaya ilişkin görüşlerinin birbirlerine yakın olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Fakültele göre öğrencilerin mesleğin önemine bakışı.

Table 3. The approach of the students to the importance of the occupation according to the faculty.

Soru		KAÜ		ADÜ		X ² /P
		Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	
Toplum/kamuda gereken öneme sahip mi?	Evet	31	41,9	28	32,6	X ² =1,489 P>0,05
	Hayır	43	58,1	58	67,4	
	Toplam	74	100,0	86	100,0	
Gelecek yıllarda mesleğin önemi artar mı?	Evet	62	83,8	75	87,2	X ² =0,771 P>0,05
	Hayır	12	16,2	11	12,8	
	Toplam	74	100,0	86	100	
AB uyum sürecinde mesleğin önemi artar mı?	Evet	54	73,0	69	80,2	X ² =4,226 P>0,05
	Hayır	5	6,8	9	10,5	
	Fikrim yok	15	20,3	8	9,3	
	Toplam	74	100,0	86	100,0	

Tablo incelendiğinde, iki farklı üniversitede okuyan öğrencilerin mesleğin önemine ilişkin vermiş olduğu cevapların birbirine yakın olduğu görülmektedir. Nitekim yapılan analizde de üniversite ile mesleğin önemine ilişkin öğrenci görüşleri arasında istatistiki açıdan önemli bir fark bulunamamıştır (P>0,05).

Yapılan çalışmada, öğrencilerin gelecek yıllarda özellikle pet hayvancılığın yaygınlaşması ile halk sağlığı, hayvan refahı, organik beslenme gibi konularda tüketicinin bilinçlenmesi ve Avrupa Birliği’ne uyum süreci ile mesleğin öneminin giderek artacağına ilişkin beklentileri olduğu tespit edilmiştir.

Öğrencilere sorulan; “Veteriner hekim mesleğinin halk ve kamu alanlarında önemi nasıl artırılabilir?” sorusuna verdikleri cevapların, önem sırasına göre sıralandığında; ilk sırayı uzmanlaşma alırken, bunu sırasıyla; kaliteli ve mesleki disipline sahip veteriner hekimlerin yetiştirilmesi, mesleğe ilişkin etik davranışlar, meslektaşlar arasındaki birlik ve dayanışma, mesleki özlük hakları, hayvansal tüm ürünlerin denetiminin veteriner hekimlerce yapılması, hayvancılık politikalarında söz sahibi olma izlemektedir.

Yapılan anket çalışmasında öğrencilerin eğitim ve öğretim faaliyetleri hakkındaki görüşlerini ortaya koymak için sorulan “Veteriner Fakültesinde okumak zor mu?”, “Veteriner hekimlik mesleğine yönelik verilen eğitimi yeterli buluyor musunuz?” sorusuna sırasıyla %94,4’ü,

Yapılan çalışmada, katılımcıların %36,9’unun halk arasında ve/veya kamu alanlarında mesleğe gereken önemin vermediğini düşündükleri ancak, %85,6’sının gelecek yıllarda, %76,9’unun ise Avrupa Birliği’ne uyum süreci ile birlikte öneminin giderek artacağına ilişkin beklentileri olduğu tespit edilmiştir. Konuya ilişkin veriler Tablo 3’te verilmiştir.

%32,5’i evet cevabını vermişlerdir. Öğrencilerin Veteriner hekimliği eğitiminde karşılaştıkları sorunlar Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4 incelendiğinde Veteriner Fakültesi 4. ve 5. sınıf öğrencilerin önemli bir kısmının teorik derslerin yoğunluğundan ve bundan dolayı oluşan bilgi karmaşasından şikâyetçi oldukları görülmektedir. Yine öğrencilere göre derslerin işlenişinde öğrenci-hoca diyalogunun az ve sınav sisteminin ezberle yönelik olması da diğer önemli hususlardandır.

Çalışmada ayrıca “Veteriner hekimliği mesleğinin gerek kamu gerekse özel sektördeki görev ve yetkileri konusunda yeterli bilgiye sahip olduğunuzu düşünüyor musunuz?” sorusuna katılımcıların %26,2’si evet cevabını vermiş iken, %25’i hayır, %48,8’i ise kısmen cevabını vermiştir. Yapılan analizde eğitim alınan üniversite ile konuya ilişkin öğrenci görüşleri arasında istatistiki açıdan önemli bir fark bulunamamıştır (X²=4,118; P>0,05).

Yapılan görüşmelerde, öğrencilerin %41,2’sinin geleceğe yönelik iş kaygısı taşımalarına rağmen %91,2’si veteriner hekimliği mesleğinin istihdam alanları açısından önemli avantajlara sahip olduğunu bildirmişlerdir. Yapılan analizde eğitim alınan üniversite ile katılımcıların iş kaygısı taşınması arasında istatistiki açıdan önemli bir fark bulunamamıştır (X²=0,241; P>0,05).

Tablo 4. Öğrencilerin Veteriner hekimliği eğitiminde karşılaştıkları sorunlar.**Table 4.** The problems that Veterinary medicine students' faced with regarding of education.

Sorunlar	KAÜ		ADÜ	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
Teorik derslerin yoğun, uygulamanın az olması	33	44,6	25	29,1
Dersler arası bilgi karmaşası	21	28,4	25	29,1
Öğrenci - hoca diyalogunun az olması	13	17,6	17	19,8
Ders ve sınavların ezbere yönelik olması	7	9,5	19	22,1
Toplam	74	100,0	86	100,0

Tablo 5. Mezun olduktan sonra çalışılması düşünülen alanlar.**Table 5.** The mentioned working field after graduating.

İstihdam alanları	KAÜ		ADÜ	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
Klinik	23	31,1	18	20,9
Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı	16	21,6	13	15,1
Kamu olmazsa klinik	16	21,6	9	10,5
Üniversite	5	6,8	10	11,6
Özel sektör	1	1,3	7	8,1
Başka sektör	2	2,7	3	3,5
Kararsızım	6	8,1	13	15,1
Nerede olursa çalışırım	5	6,8	13	15,1
Toplam	74	100,0	86	100,0

Tablo 6. Eğitim alınan üniversiteye göre hedeflenen klinik türleri.**Table 6.** The targeted clinic types according to the Universities.

Klinik	KAÜ		ADÜ	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
Büyükbaş	22	56,4	14	51,9
Pet	9	23,1	11	40,7
Her ikisi de	8	20,5	2	7,4
Toplam	39	100,0	27	100,0

Öğrencilerin “Mezun olduktan sonra veteriner hekimliğin hangi alanında çalışmayı düşünüyorsunuz?” sorusuna vermiş oldukları cevaplar Tablo 5’te sunulmuştur. Tablo 5 incelendiğinde öğrencilerin gelecek yıllardaki kariyer planlamalarında ilk sırayı klinik veteriner hekimliğini alırken, bunu Bakanlık ve üniversite takip etmektedir. Ancak “kararsızım” ile “nerede olursa

çalışırım” düşüncesinde olan öğrenci profilinin %23 oranında olması dikkat çekicidir.

Klinik açmayı düşünen öğrencilere “Kliniğinizi hangi hayvan türüne yönelik açarsınız?” sorusuna %54,5’i büyükbaş, %30,3’ü pet, %15,2’si her ikisini de yapmayı düşündüğünü ifade etmiştir. Eğitim alınan üniversite ile

açmayı düşündükleri (hedefledikleri) klinik türüne ilişkin elde edilen veriler Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo incelendiğinde gerek KAÜ Veteriner Fakültesi ve gerekse ADÜ Veteriner Fakültesi'nde okuyan öğrencilerin genelde büyükbaş hayvancılığa yönelik klinik işletmeleri açmayı düşündükleri görülmektedir. Yapılan analizde de eğitim alınan üniversite ile katılımcıların kliniğin hedef kitlesi (pet ya da büyükbaş) açmayı düşündükleri (hedefledikleri) klinik türleri arasında istatistiki açıdan önemli bir fark bulunamamıştır ($P>0,05$).

Yapılan çalışmada öğrencilerin %71,2'si memleketinde, %21,1'si okuduğu üniversitenin olduğu şehirde, %7,7'si pet ve/veya büyükbaş hayvancılığın yoğun olduğu illerde klinik açmayı düşündüğü tespit edilmiştir. Katılımcılara sorulan "Herhangi bir veteriner kliniğine hangi sıklıkla uğruyor musunuz?" sorusuna verilen cevaplar Tablo 7'de gösterilmiştir.

Tablo incelendiğinde öğrencilerin yaklaşık %78'inin değişen sıklıklarda da olsa bir veteriner kliniklerine uğradıkları, %22'sinin ise hiç uğramadığı görülmektedir.

Yapılan anket çalışmasında öğrencilerin %29,4'ü mezun olduktan sonra bir veteriner hekim olarak kendini yeterli bilgi ve donanıma sahip olacağını düşündüğü ifade etmiş olup, Tablo 8'de konuya ilişkin elde edilen veriler sunulmuştur.

Tablo incelendiğinde iki farklı üniversitede okuyan öğrencilerin veteriner hekim mesleğiyle ilgili bilgi ve donanımlarına ilişkin verdikleri cevapların yakın oldukları görülmektedir.

Yapılan çalışmada öğrencilere mezun olduktan sonra karşılaşılabilecek sorunları sıralamaları istenmiştir. Buna göre birinci sırayı %29,9 ile veteriner hekimliği mesleğinin uygulama alanına yönelik bilgi ve/veya tecrübe yetersizliği alırken, bunu %26,7 ile KPSS, ALES, YDS gibi sınavlarda başarısızlık, %24,5 ile haksız rekabet ve %18,9 ile mesleki zorluklar izlemiştir.

Ayrıca öğrencilerin "Sizce veteriner hekimlik mesleğinin zorlukları nelerdir?" açık uçlu sorusuna vermiş olduğu cevaplar Tablo 9'da sunulmuştur.

Tablo incelendiğinde öğrencilerin karşılaşılabileceği sorunlar; daha çok mesleğe yeterince saygı duyulmadığı endişesi ile muhatap olacağı bazı kırsal kesimdeki insanların ve/veya hayvanlarına aşırı bağlı olan pet hayvan sahiplerinin yaklaşımları, çalışma saatlerinin 7/24 saat olmasından dolayı sosyal ve aile hayatlarına fazla zaman ayıramayacaklarını düşünmeleri ile veteriner hekim eğitiminin ve uğraştıkları alanın geniş olmasının yarattığı güven/bilgi eksikliği ile haksız rekabete bağlı yaşayabileceği etik sorunlar ilk 4 sırayı aldığı görülmektedir.

Tablo 7. Öğrencilerin herhangi bir veteriner kliniğine gitme sıklığı.

Table 7. The attending frequency of the students to any veterinary clinic.

Sıklık	KAÜ		ADÜ	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
Gitmiyorum	21	28,4	15	17,4
Bazen	27	36,5	40	46,5
Sıklıkla	16	21,6	26	30,3
Her zaman	10	13,5	5	5,8
Toplam	74	100,0	86	100,0

Tablo 8. Öğrencilerin mesleki bilgi ve donanımlarına ilişkin görüşleri.

Table 8. The opinion of the student's on the occupational knowledge and equipments.

Bilgi düzeyi	KAÜ		ADÜ	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
Yeterli	22	29,7	25	29,1
Yetersiz	52	70,3	21	24,1

Tablo 9. Öğrenciler tarafından mesleğe ilişkin öngörülen zorluklar.**Table 9.** Estimated occupational challenges of the students.

Mesleğin zorlukları	KAÜ		ADÜ	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
Hasta sahipleri ile yaşanabilecek sıkıntılar	18	24,3	22	25,6
Çalışma saatlerinin düzensiz olması	16	21,6	19	22,1
Birden fazla, farklı canlı türü ile uğraşma	11	14,9	14	16,3
Haksız rekabet	11	14,9	11	12,8
Zoonoz hastalıklar	6	8,1	9	10,5
Verdiği hizmetin karşılığını alamama	6	8,1	6	7,0
Kalifiye eleman bulmada sıkıntı	6	8,1	5	5,8
Toplam	74	100,0	86	100,0

Tartışma

Günümüzde işsizlik gelişmekte olan ülkelerin olduğu kadar gelişmiş ülkelerinde en önemli sorunlarından biridir. İşsizlik oranının yüksek olması, ekonomik sorunların yanında sosyal sorunları da ön plana çıkarmaktadır. İşsiz kalma süresinin uzaması, işsizler üzerinde meydana getirdiği psikolojik ve ekonomik kaygıların yanı sıra işsizlerin topluma ve sosyo-ekonomik düzene olan güvenlerini kaybetmelerine neden olmaktadır (Alabaş, 2007). Bu nedenle birçok öğrencinin üniversite sınavı başvurularında daha kolay iş bulacakları alanları yöneldikleri bilinmektedir. Bu açıdan bakıldığında, veteriner hekimlik mesleği diğer iş alanlarına göre önemli avantajları sahiptir.

Yapılan bu çalışmada, ankete katılan öğrencilerin %91,2'si veteriner hekimliği mesleğinin istihdam alanları açısından önemli avantajlara sahip olduğunu ifade ederek; gelecek yıllarda, özellikle pet hayvancılığın yaygınlaşması, halk sağlığı konusundaki bilinçlenme, hayvan refahı konusuna verilen önemin artması, organik beslenme gibi konularda tüketicinin bilinçlenmesi ve Avrupa Birliği'ne uyum süreci ile birlikte mesleğin öneminin artacağını düşündüklerini bildirmişlerdir. Zira öğrencilerin %85,6'sı gelecek yıllarda, %76,9'u ise Avrupa Birliğine uyum sürecinde veteriner hekimlik mesleğinin öneminin artacağını ifade etmişlerdir. Özen ve ark. (2012b) ise yaptıkları çalışmada katılımcıların %90'ından fazlasının geleceğe ilişkin olarak 'umutlu' tutum sergilediği belirlenmiştir. Ancak öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin açılan fakülte ve mezun sayılarındaki artışın iş imkânlarını azalttığı ve toplumda mesleğin fazla değer görmediğini düşünmeleri ile %41,2'sinin geleceğe yönelik iş bulma kaygısı taşıdıkları belirlenmiştir. Oysa yapılan bir çalışmada ilk altı ay içerisinde kalıcı bir iş bulduğunu bildiren veteriner

hekimlerin oranın %59,7 olarak belirlenmiş olup, bu oran özel sektörde çalışanlarda %71,3'e kadar çıktığı tespit edilmiştir (Özen ve ark., 2012c).

Yapılan bu çalışmada katılımcıların önemli bir kısmının batı bölgesinde yaşıyor olması ve %43,1'inin şehirlerde ikamet etmesi, öğrencilerin pet kliniği, ilaç firmaları, hayvancılığa dayalı sanayi kolları gibi geniş bir yelpazede iş bulma düşüncesi ile tercih ettikleri şeklinde yorumlanmıştır.

Yapılan görüşmelerde, öğrencilerin lisansüstü eğitime ilişkin görüşleri incelendiğinde, her iki fakülte öğrencilerinden de bu oranın düşük olduğu tespit edilmiştir. Kararsızım diyenlerin toplamına bakıldığında %30'lar civarında olduğu söylenebilir (Tablo 2). Bu durum muhtemelen öğrencilerin iş bulma süreci ve eğilimlerine göre daha sonra karar verecekleri şeklinde yorumlanabilir.

Öğrencilerin gelecek yıllardaki kariyer planlamalarında ilk sırayı klinik veteriner hekimliği alırken, bunu Bakanlık ve üniversite takip etmektedir. Ancak "Kararsızlar" ile "Nerede olursa çalışırım" düşüncesinde olan öğrenci profilinin %23 oranında olması dikkat çekicidir. Bu durum öğrencilerin kendilerine ya da eğitimlerine güvenemedikleri ve/veya mezun olduktan sonra iş bulmakta zorluk çekecekleri düşüncesinde oldukları şeklinde yorumlanabilir. Nitekim yapılan bu çalışmada öğrencilerin yaklaşık %70'inin mezun olduktan sonra bir veteriner hekim olarak yeterli bilgi ve donanımına sahip olamayacaklarını düşündükleri tespit edilmiştir. Bu çalışma sonucuna yakın olarak yapılan bir çalışmada Türkiye'de veteriner hekimliği eğitiminin "az verimli" olduğunu düşünen veteriner hekimlerin oranının %63,2 olarak belirlenmiş ve veteriner hekimliği eğitiminin, mezunları sahaya hazırlama konusunda yetersiz kaldığına işaret edilmiştir (Özen ve ark., 2012a).

Yapılan bu çalışmada; öğrencilerin %36,9'u halk arasında ve/veya kamu alanlarında mesleğe gereken önemin verilmediğini bildirmişlerdir. "Veteriner hekimliği mesleğinin gerek kamu gerekse özel sektördeki görev ve yetkileri konusunda yeterli bilgiye sahip olduğunuzu düşünüyor musunuz?" sorusuna katılımcıların %26,2'si evet cevabını vermiş iken, %25'i hayır, %48,8'i ise kısmen cevabını vermiştir. Bunun meslekle ilgili görev, yetki ve sorumluluklarının eğitim süreci içerisinde yeterince verilemeyeşi ile alakalı olabileceği şeklinde yorumlanmıştır.

Anket çalışmasında, "Veteriner Fakültesinde okumak zor mu?" sorusuna öğrencilerin %94,9'ü evet cevabını vermiş iken, "Veteriner hekimlik mesleğine yönelik verilen eğitimi yeterli buluyor musunuz?" sorusuna %32,5'i evet cevabını vermiştir. Veteriner Fakültesi 4. ve 5. sınıf öğrencilerin teorik derslerin yoğunluğundan ve bundan dolayı oluşan bilgi karmaşasından şikayetçi oldukları görülmektedir. Yine öğrencilere göre derslerin işlenişinde öğrenci-hoca diyalogunun az ve sınav sisteminin ezberle yönelik olması diğer önemli hususlardandır. Özen ve ark. (2012a) yaptıkları çalışmada katılımcıların büyük bir grubunun Veteriner hekimliği eğitiminin zayıf yanı olarak "uygulamalı eğitimin yetersizliği"ni seçtiğini bildirmiştir. Nitekim yapılan bu çalışmada öğrencilerin yaklaşık %78'inin değişen aralıklarda herhangi bir veteriner kliniğine uğraması bu eksikliklerini gidermeye çalışmaları ile alakalı olabileceği düşünülmektedir.

Klinik açmayı düşünen öğrencilerin %56,7'si büyükbaş, %29,8'i pet, %13,5'i her ikisini de yapmayı düşündükleri belirlenmiştir. Mezun olacak öğrencilerin genelde büyükbaş hayvancılığına yönelmeleri, ülkemizde hayvancılığın pet hayvancılığa göre daha yaygın olması ile bölgelerinin ve yaşadıkları illerin ihtiyaç ve talepleri doğrultusunda daha kolay iş bulabilecekleri düşüncesinden kaynaklandığı söylenebilir.

Çalışmada öğrencilerin mezun olduktan sonra mesleğe yönelik karşılaşılabileceklerini düşündükleri zorluklar; hasta sahipleri ile yaşanabilecek sıkıntılar, çalışma saatlerinin düzensiz olması, birden fazla ve farklı canlı türü ile uğraşma ilk sıralarda yer alırken, haksız rekabete bağlı yaşayabileceği etik sorunlar ise 4. sırada yer almaktadır. Bu durum öğrencilerin sorunun kaynağı olarak kendilerini görmedikleri, sorun odağına hasta-hasta sahibi ve/veya müşteriyi koydukları, çalışma saatlerinin yaşamlarına getireceği düzensizliğin endişe yarattığını göstermekte ve ekonomik kaygılardan uzak, etik donanıma sahip bireyler olarak yetiştiklerini göstermesi açısından önemlidir. Nitekim; zoonoz hastalıklar, verdiği bilginin karşılığını alamamak ve kalifiye eleman bulamamak seçimlerinin son sıralarda yer alması ekonomik kaygıdan uzak olduklarını gösteren

diğer önemli ipuçlarıdır. Oysa Erdoğan ve Sarıözkan (2011), klinik sahibi veteriner hekimler ile yaptıkları çalışmada, veteriner hekimlerin %96,2'si yapılan hizmetin karşılığını para olarak alamadıklarını, talep edilen ücretin ortalama %53,5 oranında tahsil edilebildiğini beyan etmişlerdir. Bunun nedenleri olarak da önem sırasına göre, hayvan sahiplerinin düşük geliri olması ile klinikler arası yaşanan rekabeti göstermişlerdir.

Sonuç olarak; Veteriner Fakültesi öğrencilerinin mezun olduktan sonra veteriner hekimliği mesleğinin icrasına ilişkin var olan ya da gelecekte yaşanması muhtemel olabilecek sorunlara ilişkin bazı endişeler taşıdıkları tespit edilmiştir. Ancak Avrupa Birliği'ne uyum süreci içerisinde ve hayvancılığın gelişmesine bağlı olarak Türkiye'de veteriner hekimliği mesleğinin toplumsal düzeyde daha da önem kazanması yönünde umutlu oldukları söylenebilir. Nitekim anket çalışması sonuçlarına göre; hayvancılığın gelişmesi ve karlı bir hale geldikçe gerek sektörün gelişmesi gerekse veteriner hekimliği mesleğine ilişkin iş imkânlarının her geçen gün artması nedeniyle, veteriner fakültelerinin öğrenciler arasında tercih edilmesinde etkili olduğu söylenebilir. Tüm bu bahsedilenler ışığında; veteriner hekimliği mesleği ve eğitiminin var olan sorunları ve vizyonu ile ilgili tüm veteriner fakültelerinin, meslek örgütlerinin, bakanlık paydaşlarının ortaklığında gerçekleştirilecek ortak politikaların ve veteriner hekimlik mevzuatının AB normları doğrultusunda bir an önce düzenlenmesi gerektiği söylenebilir.

KAYNAKLAR

- Akgül, A., 1997.** Tıbbi Araştırmalarda İstatistiksel Analiz Teknikleri. YÖK Basımevi, Ankara.
- Alabaş, A., 2007.** Uzun süreli işsizler ve uzun süreli işsizliği azaltmada İşkur'un önemi. Uzmanlık Tezi. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü.
- Aral, Y., Cevger, Y., Demir, P., Aydın, E., 2010.** Ankara ili evcil hayvan veteriner kliniklerinin yönetsel ve ekonomik açıdan değerlendirilmesi. Kafkas Üniversitesi Veteriner Fakültesi Dergisi 16, 503-508.
- Balci, E., Argon, T., Kösterelioğlu, M. A., 2013.** Meslek yüksekokulu öğrencilerinin okul ve iş yaşamına yönelik görüşleri. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi 19 (4), 515-541.
- Erdoğan, A.H., Sarıözkan, S., 2011.** Nevşehir ilinde veteriner klinik işletmelerinin teknik ve mali yapıları ile işletmecilik sorunlarının araştırılması. Erciyes Üniversitesi Veteriner Fakültesi Dergisi 8 (1), 9-16.
- Özen, A., Doğan, Ö., Başağaç Gül, R.T., Özkul, T., Yüksel, E., 2012a.** Türkiye'de veteriner hekimliği üzerine araştırmalar: I. veteriner hekimliği eğitim-öğretimi.

Kafkas Üniversitesi Veteriner Fakültesi Dergisi 18 (4), 605-611.

- Özen, A., Doğan, Ö., Başağaç Gül, R.T., Özkul, T., Yüksel, E., 2012b.** Türkiye’de veteriner hekimliği üzerine araştırmalar: II. veteriner hekim olma kararını etkileyen faktörler ve bunların gelecek algısı üzerine etkileri. Kafkas Üniversitesi Veteriner Fakültesi Dergisi 18 (5), 731-737.
- Özen, A., Doğan, Ö., Başağaç Gül, R.T., Özkul, T., Yüksel, E., 2012c.** Türkiye’de veteriner hekimliği üzerine araştırmalar: III. iş fırsatları ve sektörel yönelimlere

ilişkin görüş ve beklentiler. Kafkas Üniversitesi Veteriner Fakültesi Dergisi 18 (6), 907-911.

- Öztürk, Ö., 2007.** İstihdam konusunda KOBİ’lerin önemi ve KOBİ alanında eğitim istihdam ilişkisi açısından kamu istihdam kurumunun rolü. Uzmanlık Tezi. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü.
- YÖK, 2009.** Eğitim öğretim, endüstriyel eğitim projesi, meslek yükseköğretim kurumlarının günümüzdeki durumu. Erişim: www.yok.gov.tr. Erişim tarihi: 19.12.2013.